

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דברים המזיקים לכותל

גפת [=פסולת זיתים שנעצרו בבית הבוד], **זבל**, **מלח**, **סיד**, **סלעים** [=אבנים שהאור יוצא מהם], כל אלו קשים לכותל משום שמוציאים הבל. [ולפירוש ר"ח בדף י"ט, דעת רבא, שסלעים אינם מוציאים הבל, אלא מזיקים בכך שמחלידים את הקרקע].

ודינם להרחיק **שלושה טפחים או לסוד בסיד**.

זרעים [אפילו אם נזרעו בלא מחרישה, כגון במפולת יד, שחופר בקרדום, ואינו מעמיק כעומק המחרישה. ואפילו אין צריך להשקותם, אלא ממטר השמים שותים (כמבואר בדף י"ט)]. **ומחרישה** [אפילו שלא במקום זרעים כגון סביב האילנות (כמבואר בדף י"ט)], מרפים את יסודות הכותל, ודינם להרחיק **שלושה טפחים**.

מי רגלים [אף על פי שאינם קבועים כל שעה], ממסמסים את הלבנים העשויים טיט, ודינם להרחיק **שלושה טפחים** [ובדף י"ט יתבאר אם הכוונה למשתין או לשופך עביט מלא מי רגלים].

ריחים מנידים את הקרקע, [א"נ הקול מזיק לכותל כמבואר בדף כ'] ודינם להרחיק **שלושה טפחים מן השכב** [=הרחיים התחתונה], שהם ארבעה טפחים מן הרכב [=הרחיים העליונה הרוכבת על התחתונה וקצרה ממנה טפח לכל צד].

תנור הבלו קשה, ודינו להרחיקו מן הכותל. **לפירוש רש"י מרחיקים את גוף התנור ארבעה טפחים** מן הכותל. ולפירוש ר"ח **מרחיקים את גוף התנור שלושה טפחים** מן הכותל.

לדעת אביי – אין חיוב להרחיק את כל הדברים הללו מרשות חבירו, **אלא אם חבירו כבר בנה כותל**, אבל קודם לכן מותר לאדם לסמוך את כל אלו לרשות חבירו.

ולדעת רבא – אדם חייב להרחיק את כל ההרחקות הללו מרשות חבירו, **אף קודם שיש לו כותל**, כי הם מזיקים לכותל שיש לחבירו רשות לבנות. י"מ שהם מזיקים לכותל שיבנה, אפילו אם יסלק אותם קודם בניית הכותל, כי מקלקלים את הקרקע, שלא תהיה ראויה לבנות עליה כותל כבתחילה, אבל דברים שאין מזיקים לכותל אלא כשהוא קיים, מותר לסמוך לרשות חבירו קודם בניית הכותל, ולכשיבנה הכותל יסלק אותם. ור"י מפרש, שאם יסלק אותם קודם בניית הכותל, אינם מזיקים כלל, ואף על פי כן אסור לסמוך אותם לרשות חבירו קודם בניית הכותל, כי יש טורח גדול לסלק אותם משם, ויש לחוש שלא ימהר לסלק כשירצה חבירו לבנות כותל.

ושיטת רבינו תם ור"ח, שלמסקנת הסוגיה, רבא מודה לאביי בכל אלו, כמו שיתבאר בעזה"י בהמשך.

דברים המזיקים לאוצר [של תבואה ושמן]

חנות של נחתומים ושל צבעים הנמצאת תחת האוצר. רש"י מפרש, שהנחתומים מסיקים אש תמיד, והעשן קשה לתבואה ולשמן. ורבינו תם מפרש, שאין העשן מגיע לאוצר, כי התקרה מפסיקה, אלא ההבל [=החום] שלהם מזיק לאוצר.

רפת בקר הנמצאת תחת האוצר, ריח הרפת מזיק לאוצר.

באלו מודה רבא, שאף על פי שאין פותחים אותם תחת אוצר חבירו, מכל מקום כל זמן שאין אוצר בעליית חבירו, מותר לפתוח תחתיה את הדברים הללו, שכולם דברים שאדם רגיל לעשות בדירתו, ואין לאסור על אדם לעשות בדירתו דברים כאלו, אלא אם כן ההיזק מוכן.

הרחקת אילן משדה חבירו

הבא לנטוע אילן סמוך לשדה חבירו, צריך להימנע מלהזיקו בכמה עניינים.

א. בעבודת האילן.

מעבודות האילן, שחורשים סביבו, ובוצרים

אותו בעגלה, ובכך רומסים סביבותיו רוחב 4 אמות ואם יהיה האילן סמוך לשדה חבירו, הרי זה מזיקו בארבע אמותיו הסמוכות. **וכדי למנוע את הנזק הזה, יעשה גדר בין האילן לשדה חבירו, או ירחיק את האילן משדה חבירו 4 אמות.**

ובחיוב הרחקה זה הכל מודים, כי כשלא ירחיק כן, יזיק את שדה חבירו במעשה ידיו, ואין מי שיתיר לאדם להזיק את חבירו בידיים.

ב. בשורשי האילן.

שורשי האילן שנטוע בשדה זה, מתפשטים לשדה אחרת, ומזיקים בכך שמעכבים בה את המחרשה, ונוקבים בורות הנמצאים בה. אכן **אם יש סלע בין השדות, אין לחוש לזה,** כי השורשים לא יחדרו לשדה חבירו דרך הסלע.

אבל כשיש לשורשים דרך להתפשט לשדה חבירו.

לדעת אב"י – אם יש בור בשדה חבירו, חייב להרחיק ממנה את האילן 25 אמה, אבל אם אין בה בור מותר לסמוך לה אילן.

ולדעת רבא – אף כשאין בה בור, אסור לסמוך לה אילן, כדי שלא יזיק לבור שיחפור בה חבירו לאחר מכן.

ויש אופנים שהכל מודים שהאילן סמוך לשדה חבירו בהיתר. רש"י מפרש כשאדם נטע אילן בתוך שדהו, ואחר כך מכר חצי שדהו לאיש אחר, ובא הלוקח וחפר בה בור, אין זה צריך לקוץ אילן שנטעו ברשות. וריב"ם מפרש כשהאילן ביד הקונה, והמוכר בא לחפור בור בחצי שנותר בידו. ורבינו תם מפרש כשאדם קנה שדה, שיש בה אילן סמוך לשדה אחר, אף על פי שאינו יודע אם נעשה בהיתר, [כגון שהנטע שילם לשכנו על כך], אנו טוענים ללוקח שהדבר נעשה בהיתר, ואינו צריך לקוץ את האילן.

ומכל מקום לכל הדעות:

כאשר האילן נסמך לשדה אחר באיסור, בעל האילן קוצץ אותו, ובעל השדה הסמוך נותן לו דמים.

ואם נסמך בהיתר, אין קוצצים אותו, אלא שמותר לבעל השדה לקצוץ את השורשים המזיקים לו.

נזק דבורים וחרדל

לדברי הכל, החרדל מזיק לבעל הדבורים, כי כשאוכלים את החרדל, ומחדד את פיהם, אוכלות דבש שלהם.

לדברי רבי יוסי [וכן לדברי חכמים לדעת אב"י לפי שיטת רש"י], **גם הדבורים מזיקות לחרדל שאוכלות לגלוגיו.** [רש"י מפרש שאוכלות פרחיו. ובערוך פירש שאוכלות את הגרעין. ור"י מפרש שלגלוגי הם ענפים, וזה כולל כל מה שבהם].

ולדברי חכמים, הדבורים אינן מזיקות לחרדל, את גרעין הזרע אינן אוכלות, כי טמון בשרביט, ואינן מוצאות אותו. והעלים שאוכלות חוזרים וצומחים. והפרחים אינן קיימים אלא מעט זמן, וביום או יומיים שיעמדו אינן יכולות להזיק אותם.

מחלוקת חכמים ורבי יוסי

בדין הרחקת חרדל מדבורים

א. שיטת רש"י [כפי שמבוארת בתוס']:

לדעת אב"י, כשאין דבר ניזוק ברשות חבירו, מותר לסמוך לה דבר המזיק, ולכן אף על פי שלדברי הכל דבורים מזיקות לחרדל, לראשון מותר לסמוך דבורים לרשות חבירו, ונחלקו חכמים ורבי יוסי מה הדין כשעתה השני רוצה לזרוע חרדל.

לדברי חכמים – המזיק השני, שהוא בעל החרדל, ירחיק הכל, כמו לעניין בור, שהראשון סומך, והשני מרחיק את כל ההרחקה.

ולדברי רבי יוסי – אף על פי שמותר לראשון

לסמוך דבר המזיק לרשות חבירו, מכל מקום מאחר שאין זה דבר הגון, מעתה גם למזיק השני מותר לסמוך את הדבר המזיק שלו לרשות הראשון, ואין כאן שום הרחקה. [ניתן שהסברא בזה, כי אין ראוי להטיל עליו את כל ההרחקה, ומאחר שחצי הרחקה אין בה תועלת, שוב לא ירחיק כלל]. ואין זה דומה לדין האמור בבור, שהראשון סומך, והשני מרחיק את כל ההרחקה, כי כשהשני חופר סמוך לבורו של ראשון, הוא מזיק לראשון בידיים, וזאת אין להתיר.

ולדעת רבא:

א. אפילו כשהדבר הניזוק אינו ברשות חבירו, אסור לסמוך לה דבר המזיק. ומי שסמך דבר המזיק לרשות חבירו, אפילו סמך בהיתר, [כגון שעשה באמצע רשותו, ומכר מקצת רשותו לאחר], עליו להרחיק מה שסמך. [נורק סומך אילן לרשות חבירו יוצא מן הכלל הזה, ואם סמך בהיתר, אינו קוצצו, משום שיש בכך הפסד מרובה].

ב. מה שאמרנו, שהמזיק מרחיק את עצמו אפילו כשסמך בהיתר, אין זה אלא כשרק הוא מזיק, אבל אם גם חבירו מזיק אותו, המזיק השני מרחיק הכל, כי הראשון עשה בהיתר.

ומחלוקת חכמים ורבי יוסי היא, כשאדם זרע חרדל בתוך שדהו בהיתר, ומכר חצי שדהו לאחר, והלוקח בא להעמיד דבורים.

לדברי חכמים – דבורים אינם מזיקות לחרדל, ואם כן הרי זה כדין א', שהמזיק חייב להרחיק את עצמו, אף על פי שסמך בהיתר, ובעל החרדל מרחיק את החרדל.

ולדברי רבי יוסי – דבורים מזיקות לחרדל, ואם כן הרי זה כדין ב', שהמזיק השני חייב להרחיק את כל ההרחקה, ובעל הדבורים מרחיק את הדבורים.

ב. שיטת רבינו חננאל ורבינו תם.

רבינא מבטל את מחלוקת אביי ורבא ברוב הדברים ואומר כך:

א. לא נחלקו אביי ורבא אם מותר לסמוך דבר מזיק לרשות חבירו, כשאין בה דבר ניזוק, אלא לעניין בור, שרבא אוסר זאת, משום שבשעת החפירה הראשונה, החופר מרפה את קרקע חבירו ומזיקו בידיים, אבל בכל שאר הדברים [חוץ מבור], כשאין הדבר הניזוק ברשות חבירו, מודה רבא שמותר לסמוך לה דבר המזיק, כי אין לה נזק בזה.

ב. אף על פי שכשאין הדבר ניזוק ברשות חבירו, מותר לסמוך לה דבר המזיק [חוץ מבור], מכל מקום, מאחר שאין זה דבר הגון, מעתה גם לשני מותר להעמיד את הדבר המזיק שלו סמוך לרשות הראשון, ואין כאן שום הרחקה.

ודין זה אינו אמור אלא כשהראשון עשה קצת שלא כהוגן, כשסמך לרשות חבירו. אבל אם עשה באמצע רשותו, ולאחר מכן מכר חצי רשותו, הסמוכה לדבר המזיק שעשה, מאחר שעשה בהיתר גמור, השני מרחיק את כל ההרחקה.

ולדברי הכל מחלוקת חכמים ורבי יוסי היא, כשהראשון העמיד דבורים סמוך לשדה חבירו, ולאחר מכן בא השני לזרוע חרדל:

לדברי חכמים – דבורים אינם מזיקות לחרדל, ואם כן לא עשה הראשון שום דבר שאינו הגון, ומאחר שחרדל מזיק לדבורים, אסור לשני לסמוך את חרדלו לרשות הראשון, כי הדבר הניזוק [=הדבורים] כבר שם.

ולדברי רבי יוסי – דבורים מזיקות לחרדל, ואם כן הראשון שסמך את דבוריו, עשה קצת שלא כהוגן, ומעתה גם לשני מותר לסמוך את החרדל, ואין כאן שום הרחקה.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד

כסיכום קצר של הדף

[לתרומות ולהנצחות](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית